

Klaus Rifbjerg: Der var sådan et overskud af humør i Klogerup

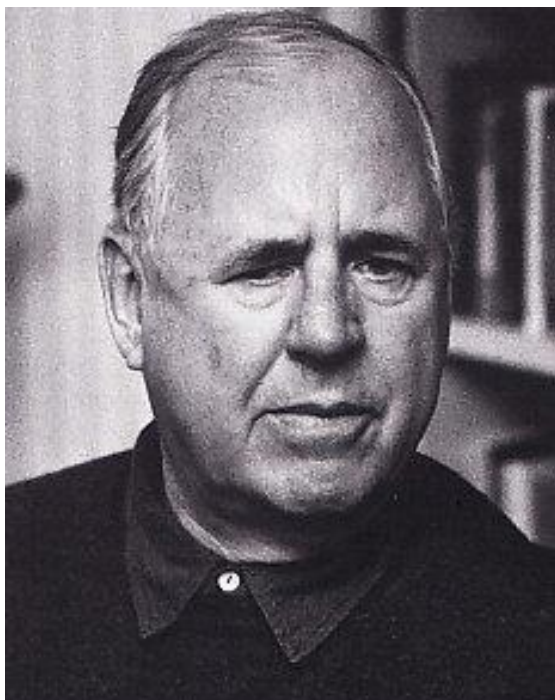

Foto: Georg Oddner.

Uddrag fra: Jack Thimm: "Sundbyfolk. Syv amagerkanere fortæller". Se mere efter artiklen.

Jack Thimm oplyser, at han interviewede Klaus Rifbjerg i 1999 og at han i overensstemmelse med Klaus Rifbjerg har udeladt interview-spørgsmålene i publikationen.

"Jeg kan huske, da jeg kom på Vestre Borgerdyd Gymnasium i første mellem, at dér kunne man nok fornemme, at dét at komme fra Amager, det var ikke sådan det fineste, man kunne komme fra. Det var i og for sig ikke dér, jeg ville have været, jeg ville hellere have været på Christianshavns Gymnasium, det var nemlig det gymnasium, *man* skulle på, hvis man var amagerkaner. Det var det fine og det rigtige sted, og dér havde begge mine storesøstre gået, men dét hjalp alligevel ikke,

fordi jeg fik ikke tilstrækkeligt høje karakterer til mellemskolen ved oprykningsprøven i 1943, og derfor kom jeg så ind på valg nummer to, Vestre Borgerdyd, som lå inde på Vesterbro i København. Nu var det altså en skole, som tog elever ind fra yderkvartererne, dem fra Tåstrup, dem fra Glostrup, dem fra Valby, og så videre og så videre – og så kom der også nogle fra Amager.

Jeg kan huske, at min historielærer, en meget excentrisk og morsom herre, der hed Hans Fusing, dr. phil. Hans Fusing, han sagde om dem, der kom fra Amager, at de havde svømmehud mellem tærne, for det var jo underforstået, at det var den eneste måde, man kunne overleve på ude på den dér flade ø, som man altså måtte formode bestandigt blev overskyldt af havet fra Kalveboderne og Øresund.

Han sagde også, Hans Fusing, at Amager var en kunstig ø, fordi den jo var bygget på gammelt skrald. Amager var sådan noget foragteligt noget. Han har selvfølgelig sagt det med et glimt i øjet, men det lå alligevel i kortene, at det dér med at komme fra Amager, det var mindre fint.

Da der senere kom flere nye elever fra Amager, så var der en gut, han var ikke særlig høj, og han blev straks af en vittig hund blandt lærerne kaldt *Goliath*. Men ikke nok med dét, han blev også kaldt *Øresundsvejens Rose*. Det var da venligt og spøgefuldt ment, men det var alligevel noget, der karakteriserede alt det dér med, at man kom fra sådan et underligt sted på den anden side af broerne. Den dér holdning til Amager som noget mindre fint. Det havde ikke rigtig noget med København at gøre, det var ikke fint som Østerbro eller Hellerup, ja, selv Valby var vel egentlig finere end Amager.

Det var ikke noget, jeg havde spekuleret på på forhånd, for hvis man er født på Amager, så er man amagerkaner, og så er det dét sted, man hører til og har hjemme. Og det er selvfølgelig godt nok, og man får også en vis stolthed over at tilhøre ét eller andet. Det er klart, nu alle disse mange år efter når man ser tilbage, så er det med en vis nostalgi, man opfatter sin barndom og ungdom – og det sted, man kommer fra – men jeg kunne af gode grunde ikke se, at der var noget som helst galt med Amager. Jeg kommer fra Sundby, fra det område, der ligger mellem Sundholmsvej og Vejlands Allé, et område med villabyer, der var etableret i årene mellem århundredskiftet og 1930, cirka.

Mine forældre, som først havde boet til leje på Samosvej, også i Sundby, men længere østpå ud mod Sundet, de byggede deres eget hus på Ingolfs Allé 43, det må have været i 1927-28. Begge mine søstre var født på Samosvej, og de flyttede så ind i dette her hus, som i øvrigt var tegnet af arkitekt Hartmann. Han var far til de senere så berømte Jørgen Hartmann Petersen, *Habakuk*, og Hemming Hartmann-Petersen, jazzmusiker og radiomedarbejder. Forbindelsen til den arkitekt skete via hans kone, Ella Hartmann-Petersen, der var lærerinde og kollega til min mor. De underviste begge på Sundbyvester Skole ved Sundholm.

Det var karakteristisk for denne villaby, der hedder Dyveke, at der boede mange lærere. Dyveke var mindre fint end Eberts Villaby, der lå lidt længere nordpå, hvor de sådan mere velhavende boede. I Dyveke var det mere jævne folk: håndværkere og med en dominans af skolelærere.

På Thingvalla Allé boede Axel Stangerup, lærer og far til Hakon Stangerup, der var far til Henrik Stangerup og Helle Stangerup. Axel Stangerups kone, Ingrid, søster til min mor, de var begge lærere og lærerinder. Så var der hr. og fru Engells på Ingolfs Allé, og hr. Henriksen, der var lærer på Østrigsgade Skole. Lidt længere nede ad vejen boede Thorvald Frølich og hans far, den gamle Frølich, begge lærere – og så videre og så videre. Og fordi, der var så mange lærere i området, kom kvarteret til at hedde *Klogerup* – det var altså dér, hvor de kloge boede. Hvor kloge de har været, det kan man så diskutere, men det var i hvert fald Klogerup.

Det var et meget borgerligt, småborgerligt, kvarter, og det var utroligt trygt og beskyttet, syntes vi. Der var små huse med ikke særligt mange kvadratmeter og små haver. Vores have grænsede op til en stor haveforening, der lå bagved, altså længere sydpå, så vi havde udsigt fra tagvinduet ud over alle de her små huse og haver. Der var bl.a. en mand, som altid fløjtede *Skamlingsbanken*, han boede lige bag ved os. Min far kaldte ham *Solsorten*, for han var fantastisk god til at fløjte.

Og så boede der de her forskellige naboer og genboer rundt omkring, en kunstblikkenslager, en kontormand, en sælger, et par ugifte lærerinder, frøkenerne Bugge, som boede lidt længere nede ad vejen, familien Jørlund på Thingvalla Allé, som også var lærere. Det var et meget trygt og i og for sig idyllisk miljø, og fordi de dér folk jo også var kommunalt ansatte – de var kommunelærere alle sammen – så oplevede de ikke arbejdsløshedskrisen i trediverne, som så mange andre var ofre for.

De havde deres faste arbejde til beskedne lønninger, og det var karakteristisk, at min mor tjente mindre end min far, selv om hun havde det samme arbejde og ligeså mange timer, som han havde, så var det jo sådan, at der var en skævhed i økonomien, i kønsfordelingssammenhæng, og det blev efterhånden, som årene gik, belastende for hende at skulle være mindre værd, selv om hun var ligeså meget værd, så dér var der nogle kontroverser en gang imellem. Ikke fordi, min far ikke syntes det samme, men han kunne jo ikke gøre ret meget ved det, så den skævhed eksisterede i mange år.

Det specielle ved min opvækst var, at da begge mine forældre var udearbejdende, den ene på Amagerbro Skole, den anden på Sundbyvester Skole, så havde vi et faktotum – det, der senere kom til at hedde en husassistent, for at det skulle være fint. Det var Agnes Damhus, en vendelbopige, som havde været i København og tjene lige fra sit fjortende år omkring århundredskiftet.

Hun kom ind i vores familie i begyndelsen af tyverne, mens vi boede på Samosvej, og hun blev i familien, indtil hun døde som 95-årig omkring 1980. Med to storesøstre, en reservemor og en rigtig mor, så er det klart, at jeg var meget omgivet af kvinder. Desuden blev jeg sent født, min mor var 45 år, da hun fik mig – sådan en ekstra gevinst – så jeg har nok været genstand for megen opmærksomhed, og måske også været forkælet. Men det var en utrolig tryk opvækst. Når man så bevægede sig udover det familiære og kom ud i miljøet, så var det i og for sig det samme. Man følte ikke rigtig, at der var noget, der kunne komme efter én.

Ganske vist blev der tit snakket om børnelokkere og sådan noget, og børnelokkere blev efterhånden et begreb, man syntes lidt spændende, ja, man ville egentlig gerne træffe en børnelokker, men jeg tror aldrig, at det lykkedes for os at se én.

Og os, det var de drenge og piger, der boede på vejen, altså familien Jepsens søn, Herman, og Henning, som boede lige overfor, og én, der hed Lille-Bent. Vi var nogenlunde jævnaldrende, de var lidt ældre end mig, og vi levede i en tæt symbiose med hinanden og begyndte så at udforske miljøet Amager.

Det bød på rige muligheder for oplevelse, for som sagt lå der en haveforening bag vores hus, den var befolket om sommeren, men øde om vinteren. Dér kunne man planke ind eller gå igennem hækken og opleve alle mulige fantastiske ting. Ovre ved Oxford Allé lå der en stor tømmerplads, som man også kunne kravle ind på og lave huler. Og efterhånden som årene gik, udvidede vi selvfølgelig vort territorium, som også kom til at omfatte den sydlige del af øen, ikke mindst lufthavnen, og da krigen kom, alt det spændende, som foregik derude, så meget man nu måtte få lov til at se, og Kastrup Havn, og Dragør, som dengang var fuldstændig isoleret, men eventyrlig og idyllisk.

Idyllen er der stadigvæk, men måske mere kunstig end den var, da vi var børn, fordi dengang boede der oprindelige fiskere, og de talte en helt anden dialekt end os. Og det morsomme var, at det gjorde de såmænd også i Ullerup og i Tømmerup. Hvis man tog en cykeltur og startede i Tømmerup og kørte tværs over mod Kongelunden via

Ullerup, så forandrede sproget sig. Det er mærkeligt at tænke på. Man havde også en særlig Magleby-dialekt, og så altså den dér udprægede Dragør-dialekt.

Det var jo sådan, at underholdningen var begrænset, og man motionerede jo heller ikke så bevidst, som man gør i vore dage, men man gik til gengæld lange ture. Én af de ture, som vi traditionelt gik dengang, begyndte på Ingolfs Allé, og vi gik ad Irlandsvej sydover og kom til Englandsvej. Hele vejen, helt inde fra Ulrik Birchs Allé og Peder Lykkes Vej, var der grøfter på begge sider af vejen, grøfter langs alle de dér asfalterede veje, hvoraf nogle stadig var grusveje, for eksempel den, der gik bagom Højdevangens Skole, den var – så vidt jeg husker – endnu ikke asfalteret i slutningen af trediverne.

Turen gik så langs disse grøfter ud til Vandtårnet. Dér vendte man og gik tilbage ad Korsvejen op til Amager Landevej, og der var jo masser af gartnerier og drivhuse, i tonsvis, og det hele havde det dér klart landlige præg.

Møllen på Amager Landevej lå der jo også dengang, den blev efterhånden til et trælastfirma. Og jeg kan huske, at min morbror, Axel Stangerup – som altså var ophav til al den litteratur, der senere kom – han var en fremragende fortæller. Jeg husker ture med ham ved hånden, jeg har været ganske lille, og han begyndte at fortælle, når vi forlod Klogerup. På hele den dér lange tur, som har taget en time eller halvanden, fortalte han om *sin* barndom, som ikke havde noget med Amager at gøre. Og den dér oplevelse af en voksen person, der fortæller om sin egen barndom, gav en – hvad skal man kalde det – en dimensionalitet til den oplevelse, man selv havde af at være barn. Det var ret formidabelt.

Og så var der mine farforældre. Min farfar var degn, eller rettere havde været degn i Havrebjerg, en lille landsby mellem Slagelse og Kalundborg, og han og min farmor havde mange børn, deriblandt min far, men altså også adskillige fastre og farbrødre. Da de gik på aftægt – efter at have opfostret alle de dér børn – så havde de ikke særlig mange penge at rutte med.

De boede først i en lejlighed hos min faster Sofie, den berømte pædagog og psykolog, på Kentiavej, lige ved siden af Sundbyvester Plads. Omkring det tidspunkt jeg blev født, eller et par år efter, så flyttede de ind i en villa, som lå lige over for arkitekt Hartmanns villa ved rundkørslen på Breidablik Allé, og dér boede de så på aftægt.

Min anden faster, Ingeborg, boede der også, og det blev et meget interessant samlingspunkt, fordi min mormor, som meget tidligt var blevet enke, hun flyttede også til København og boede hos min mor og moster i Reberbanegade. Da min moster blev gift, så købte hun og hendes mand en villa på Thingvalla Allé, det vil sige, at de sad lige nede i den anden ende af vejen, altså den anden side af familien.

Der var meget stor forskel i deres livsopfattelser og livssyn. Min degnefarfar og min farmor var sådan udadvendte grundtvigianere, glade for mad, selskabelige og muntre. De andre, på min mors side, var sådan lidt mere melankolske, de var lidt mørkere i deres opfattelse af tilværelsen. Ikke sådan, at det var tyngende, for min mormor var

faktisk også et stort livsstykke, men det var alligevel en anden slags måde at tænke på.

Familien Stangerup, ikke mindst den gamle Stangerup, som var far til Axel Stangerup, min morfar, han havde været rebslager hos Jacob Holm & Sønner i Reberbanegade, og han var grundkonservativ, i dag ville man kalde ham reaktionær, altså en højremand af dimensioner. Men det interessante var, at hver gang der var familiefest – om det var i den ene afdeling af familien eller den anden afdeling – så kom de alle sammen sammen. Og jeg kan huske – som dreng – de her store fester, sammenkomster og middage hos min faster Sofie på Breidablik Allé, hvor familien Stangerup og familien Nielsen, min mors familie, og så alle deres brødre og søstre og alle de andre slægtninge fra den anden side. Det var kolossalt livligt, for de holdt jo taler alle sammen, de gjorde sig umage, og de mødte ikke bare sådan op – som vi ville have gjort – i cowboybukser.

Dengang tog man altså kjole og hvidt på eller smoking, ikke hver gang, men hvis der var en stor familiefest. Og det måtte der jo være hele tiden, fordi der var så meget familie. Der var bestandig fornemmelsen af, at de her folk talte og udvekslede synspunkter. De stod meget langt fra hinanden politisk og filosofisk, men alligevel følte de det dér kolossale stands- og familiefællesskab. Desuden var der masser af fætre og kusiner og jævnaldrende, og der var en trafik under bordet, hvor man krøb rundt, ikke sandt, og legede og nev folk i benene eller trykkede dem på storetåen eller sagde VOV! – og hvad man ellers kunne finde på. Det var fantastisk livligt. Og erindringen om det som en særlig del af et amagermiljø, sådan som jeg opfatter øen, var utroligt demokratisk sammensat.

Og så gik det jo helt vildt for sig, for min faster Sofie var jo nærmest kommunist, hun var meget avanceret politisk og var enig med den nyeste psykologi og var meget nær ven med psykoanalytikeren Sigurd Næsgaard og alle de andre avantgardefolk. Hun var magister i psykologi, og så blev hun leder af Skolepsykologisk Kontor, som lå i Nørregade inde i København.

Senere blev hun inspektør for Frederiksgårdens Skole og Ole Suhrsgade Skole, jo, hun var meget avanceret, både pædagogisk og i andre henseender. Det vil sige, at der også i de år op mod krigen færdedes folk af meget radikal karakter inden for de dér politiske og psykologiske områder, samtidig med at man havde farfar og farmor siddende dér med deres gudhengivne kristendom.

Da min farfar døde i 1937/38, kom min farmor ned ad trappen og fortalte, at nu var Gustav altså død, og hun havde siddet hos ham, med hans hånd i sin, og da han så var død, havde hun lukket vinduet op, for at hans sjæl – uhindret – kunne flyve op til Vorherre. Det er jo noget, der gør indtryk på en seksårig dreng. Hun var omkring de 80, og hun var fuldstændig overbevist om, at sådan var det, og sådan hang det sammen. Når man er i den dér utroligt modtagelige alder, så tror jeg, at sådanne oplevelser næsten er gået i ét med dén, man er, og er blevet en del af éns verdensbillede. Jeg har det radikalistisk provokerende i mig – og samtidig den dér kroniske uskyld, fromhed.

Måske vil man sige, at det ikke har så meget med Amager at gøre – men det har noget med *mit* Amager at gøre. Jeg har den fornemmelse, at der var lag, som var socialt højere end det, jeg tilhørte – men det kommer aldrig så højt op eller langt ud, at afstanden bliver så stor, at den ikke er til at overskride.

Jeg kan for eksempel huske radioforhandler Fredgaard. Jeg er ikke helt sikker, men jeg mener, han stammer fra Amager. Der var en direktør i forretningen, han havde hus og boede i Dragør over for min fasters sommerhus på Sydstrandsvej. Han var jo i og for sig en velhavende mand. Der *var* velhavende mennesker på Amager – men der var aldrig noget fisefornemt ved dem. De følte sig ikke som aristokrater i forhold til nogen, som var – ikke mindre bemidlede – men altså ikke så højt på strå, som de var.

Der var også denne her elektroinstallatør, hvis søn jeg gik i klasse med, og han havde en villa på Ulrik Birchs Allé, altså ovre i Eberts Villaby, der var finere end Klogerup, og dét, der gjorde mest indtryk, var, at de havde et billard. Og ikke nok med det. De havde også en elektrisk markeringstavle for points. Så når man fik så og så mange points, så kunne man trykke på en knap, så stod der 12, og hvis man havde lavet skæve, så kunne man få tallene frem i rødt. Det er jo klart, at den slags gør vildt indtryk på en dreng. Og det var ligesom på det niveau, forskellene viste sig.

Der boede også nogen for enden af Ingolfs Allé, som sikkert har været mere velhavende, end vi var. Der var sådan en flink dame, vi kaldte hende *Den Gode Dame*, for når man kom derind, så vankede der lidt ekstra godter. Der var ligesom lidt overflod. Og det var ikke fordi vi følte, at vi ikke kunne komme der, eller at man skulle opføre sig på en særlig måde. Vi kom der sgu bare, og det var fint nok, også selv om manden kørte i BMW – oven i købet med kaleche. Vi havde ingen bil. Far fik aldrig bil. Han turde ikke kaste sig ud i sådan noget vildt noget.

*

Så var der skolen, på Højdevangen, hvor jeg kom i 1938. Den udgør et særligt kapitel. Jeg kom jo fra det dér meget beskyttede miljø med alle de dér kvinder og var selvfølgelig sårbar, ikke selvfølgelig, men jeg var vant til så megen tryghed, at overgangen – fra det fuldstændigt beskyttede miljø til skolen – var barsk. Og det blev ikke mindre barsk af, at der var en type, en dreng i klassen, som var en magtmand. Han ville have magt i klassen og var ret brutal. Han var bestemt ikke uintelligent, men han havde altså det dér med, at han samlede sig allierede og søgte sig de svagere ud, som enten var skævnæsede – som jeg – eller havde rødt hår, eller hvad det nu kunne være. Han lavede dét, som senere kom til at hedde mobning. Jeg kan huske, han gik rundt i skolegården og sagde: 'Hvem-vil-være-med? Hvem-vil-være-med?' Og så var der altså nogle lakajer, der sluttede sig til, og så lagde de sådan armene over hinanden, så det til sidst var en stor falanks af magt og terror, som så kom efter én. Og så fik man bank, eller hvad det nu kunne være.

Det var ret skræmmende, men jeg fik altså tacklet det på den måde, at jeg hos mig selv opdagede, at jeg kunne noget andet end de andre drenge. Jeg var meget god til at optræde, jeg kunne altså lave skæg, jeg kunne spille komedie, jeg kunne sige

nogle ting – også til lærerne – som de andre ikke kunne. Det bevægede sig lige på stregen af det tilladelige, hvor læreren har måttet overgive sig, fordi det ikke har været så uforskammet, at det stod til bank og øretæver, hvad det nu indimellem også kom til at gøre.

Men på et tidspunkt var det kommet så vidt, at hver gang der blev uddelt slag eller eftersiddere, så kunne de nøjes med i straffeprotokollen at lave sådan en klamme, hvor hans navn, altså den onde mand, og mit navn stod, og det vil altså sige, at jeg var kommet på omgangshøjde med min udfordrer.

Og det holdt sig i og for sig de dér fem år på Højdevangen, også fordi jeg fik en meget god ven, Ulf, som stadig er min ven. Vi startede samtidig i første klasse. Og så kommer det sociale ind igen.

Ulfs far var læge, dr. Christiansen, der boede i Elbagade 1, og det var jo sådan *one-step-up* i forhold til mig, meget mere sofistikeret, i den forstand, at Ulf, min kæreste ven, allerede fra starten skulle – og kunne – mere intellektuelt end vi andre. Han lærte fransk, og han kunne lige så meget regning og matematik, som han kunne sprog. Han kom lynhurtigt til at hedde *professor* i klassen. Men professor, jeg og så den onde mand, vi kom til at danne sådan en interessant trekant. Her har vi en socialpsykologisk konstellation, som måske også er karakteristisk for Amager. Det afspejler nogle sider af de dér miljøer, som blev bragt sammen.

Og så var der det helt specielle, der handlede om de fattige. Det var noget, som vi, der kom fra villakvartererne, ikke kendte til – eller havde været beskyttet i forhold til.

Pludselig kommer der et segment ind i éns bevidsthed, som er fra nogle sociale omstændigheder, der lå meget lavere. Vi var ikke ofre for arbejdsløsheden, vi der havde fædre og mødre, som var i de dér forskellige erhverv. Men der var altså nogle, der var meget fattige og boede i de sociale boligbyggerier af mere eller mindre barakagtig karakter. Det kunne være *Den Gule By* på den anden side af Sundbyøster Skole, eller *Sing-Sing*, som stadig ligger på Peder Lykkes Vej – i og for sig et smukt og udmærket byggeri, men hvor man følte, at her kom noget nyt og fremmed ind. Og det er helt sikkert, at på det tidspunkt i udviklingshistorien – rent socialt – blev de, der var fra de ringere miljøer – dårligere behandlet, end vi andre gjorde.

Fattigdommen havde – og har – en bestemt lugt, og det har selvfølgelig handlet om, at de ikke har haft råd til at skifte tøj så tit, og så det dér med, at de altid var forkølede. Man kunne næsten altid se på dem, hvor de kom fra. De havde den dér manglende knogle bag øret, fordi de var blevet trepaneret. De havde altså haft mellemørebetændelse så mange gange, at man troede, at hvis man gik ind den vej, så kunne man helbrede det. Altså en ret brutal form.

Det var i det hele taget karakteristisk for perioden med forkølelsessygdomme og difteritis; difteritisvaccinen kom jo først i slutningen af trediverne. Og der var også de grønlandske børn. Det var en stående regel, at hvis der kom nogle grønlandere fra tuberkulosesanatoriet, så skulle man gå over på den anden side af gaden, for ellers kunne man risikere at blive smittet.

Men Ulf og jeg holdt sammen. Vi har kunnet snuse hinanden ud, som nogen der var anderledes. Vi har åbenbart befundet os på ét eller andet – jeg vil sgu ikke kalde det intellektuelt niveau – men altså ét eller andet sted, hvor vi måske intuitivt forstod mere af visse sammenhænge, end de andre gjorde. Vi var mere avancerede på en vis måde. Han i kraft af sin overordnede intelligens, og jeg måske i kraft af min intuition, som senere skulle vise sig at bringe mig derhen, hvor jeg er som digter.

Og så var der det ved det, at det jo var spændende at komme hos Ulf, fordi det var et større hartkorn. Han havde mere legetøj, han havde en rigtig dræsine, han havde mange soldater.

Dér i begyndelsen af krigen kunne man jo købe både den tyske og den engelske hær, og han havde kasematter og tanks og alt muligt andet. Jeg måtte ikke få krigslegetøj derhjemme, fordi mine forældre var meget radikale og pacifistisk indstillede, hvorimod dr. Christiansen har haft en anden holdning til det dér. Derfor var det spændende at komme der. Også fordi der blev sat et vist intellektuelt/socialt niveau, som man kunne have lyst til at kravle op på – eller se ind i. Vi har så fulgtes hele vejen, selv om vi ikke har gået på samme skole i gymnasiet.

*

Badesæsonen startede ret tidligt dengang, den femtende maj, og så hed det sig, at vi skulle på Helgoland. Og dér marcherede vi så under sang og spil – var jeg lige ved at sige – men altså i samlet trop fra Højdevangens Skole ned gennem de forskellige villakvarterer og tværs over Amagerbrogade og ned til Italiensvej og ud til Helgoland. Så kom vi ind, og man kunne læse på termometret, at luften var tolv grader og vandet tretten, og så blev der kommanderet af med tøjet og ud i vandet. Sådan! På den måde lærte man at svømme. Det var forfærdeligt. Vi var jo tynde og rædselsfulgt magre og kom op fuldstændig blå og grønne over hele kroppen. Men dét, der var det spændende ved det, var jo selve badeanstalt-miljøet. Og det var jo heller ikke sådan, at det kun var med skolen, vi kom der. Når det blev varmere, så kom man på Helgoland, fordi det var så spændende, og fordi det var godt at gå i vandet.

Der var meget spændende af mange forskellige grunde – bortset fra det med vand og svømning – for det var også mødet med det voksne køn. Det er klart, der blev gloet meget ind igennem knasthullerne til damesiden, men det, der først og fremmest fæstnede sig, var indtrykket af de her voksne mænd, der ligesom promenerede deres køn med stor stolthed i nøgen figur.

Det var både rystende og opstemmende og mærkværdigt. Og efterhånden som man nærmede sig puberteten, blev alt det dér jo mere og mere påfaldende, interessen for dén side af sagen. Midt i det hele var der sportsbassinet, som var det fine, det kostede lidt mere, og dér skulle man have badetøj på, for her badede mænd og kvinder sammen. Men det var herreafdelingen, der trak. Det var dén, der var spændende. Her kunne man også aflæse de sociale forskelle, for efter arbejdstids ophør så kom alle gutterne fra Vølund og de andre fabrikker og skulle i vandet. De var utroligt solbrændte på armene og på nakken, men ellers ikke. Når de så smed tøjet,

var det som om de havde lange handsker på. Og det samme med kontorfolkene, som altså også cyklede med oprullede skjortærmer og derfor var solbrændte i hovedet og på armene, men ellers ikke.

Vi andre, som havde mere mulighed for at dyrke solbadning, vi var jo mere eller mindre solbrændte over det hele – eller slet ikke. Også dér fik man en meget kraftig amagerindsprøjtning, fordi det var djærve folk. Og mænd sammen – uden observation af det andet køn – folder sig jo ud på en helt anden måde, så det var en heftig anskuelsesundervisning i, hvad der foregik.

Engang var der en mand med meget, meget røde kønsdele, og de andre voksne var selvfølgelig klar over, at han måtte have bollet hele eftermiddagen eller natten, for dén var nærmest i laser. Det lytter man jo ekstra intenst til, når man er ti-tolv-tretten år, også fordi hele den kønslige side af sagen var utrolig restriktiv, selv i en så frisindet familie som min. Det var ikke noget, man talte om eller diskuterede. Det lå meget fjernt.

Jeg kan huske det dér med, at der var vat med blod på toilettet, og jeg vidste ikke, hvad det var, og der var ingen, der fortalte mig det. Når mine søstre menstruerede, så var det, fordi de havde ondt i maven. Der var ikke nogen forklaring. På ét eller andet tidspunkt har min mor fået lavet noget med underlivet, hvor hun var indlagt på Sankt Elisabeth Hospital, og så fik man at vide, at det var noget med hendes næse. Men det eneste, der ikke var noget i vejen med, når man så hende, det var sgu hendes næse. Men det kunne man jo ikke få at vide. Og det er klart, at dét kombineret med så meget andet, skabte nogle problemer, fordi den undervisning, man fik i det seksuelle, var jo netop på badeanstalten – eller blandt kammeraterne i brændeskuret og alle de andre steder.

*

I dag, hvor hvert andet hus rummer en bank eller supermarked eller noget andet kedeligt noget, kan man næsten ikke forestille sig, hvor utroligt varieret Amagerbrogade var.

Når man kom ned for enden ad Ingolfs Allé og drejede til venstre, så lå der bare i den karré, som går mellem Ingolfs Allé og Gimles Allé, på Amagerbrogade, mellem fem og ti individuelle handlende på en strækning, som er cirka halvtreds meter. Det er ret forbløffende. På hjørnet lå der en isenkramforretning, så lå der en viktualieforretning, så lå der en skomager, så lå der en farvehandler, så lå der en købmandsforretning, så lå der et ismejeri – og måske to forretninger til, som jeg ikke kan huske lige nu. Overfor lå en Irmaforretning, det havde man allerede dengang, de solgte hovedsagelig smør og kaffe, ja, det var sådan en decideret smør- og kaffeforretning. Men Irmapien var der. Og så lå der en spækhøker ved siden af det værtshus, der hedder Ahrentsbergminde, som var sådan en gammel Amagerlænge, sådan rustik stil, hvor Ahrentsbergmanden holdt til, og han gik hver dag tur med sin store schäferhund ned ad Ingolfs Allé.

Og spækhøkeren havde tønder stående udenfor med spegesild, og der var klipfisk i forretningen, og der var Lykkebergs sild, og der lugtede i det hele taget af sild og ost. Han var klædt i hvidt, og han havde hvid kasket på med sort skygge og boede i øvrigt i en villa nede på hjørnet af Heklas Allé. Rundt om hjørnet lå der en knappeforretning ved siden af ismejeriet. Man troede, de hed Hulsøm & Plisse, men det har altså været Hulsøm & Plissé, men det kunne man jo ikke finde ud af dengang. Så lå der en barbørsalon, hvor alle konduktørerne og vognstyrerne fra Sundby Remise – og Amagerbanens busser, der kørte til travbanen og holdt ved siden af – de kom dér. Der var jo et leben. Der var bajere i baglokalet, og der var mænd der blev barbéret, og der var virkelig gang i den.

Det var fantastisk spændende at komme med i byen, fordi man gik fra den ene forretning til den anden, og hver butiksindehaver havde *sin* identitet, *sin* stolthed og *sin* interesse i at sælge de varer, som nu lå på disken – om det så var italiensk salat eller et halvt pund kaffe eller en pose kandis, eller hvad det nu kunne være. Og jeg husker de dér individer så tydeligt, som var jeg gået ud af butikken i går, fordi de – for et barn – var så store originaler.

Der var skomageren, han hed Emanuel Christensen, han var hellig og medlem af Menighedsrådet i Højdevangens Kirke, og så havde han, så vidt jeg husker, klumpfod – eller i hvert fald et dårligt ben. Han var skudt i og flirtede med Agnes, vores faktotum, og hun ville ikke have noget med ham at gøre, netop fordi han var hellig, for var der noget, hun ikke var, så var det hellig.

Og Augustinus Nielsen, købmanden ved siden af, han havde paryk. Han var en utrolig høflig mand, og så var det altid spændende at se, når han bukkede for kunderne, om denne her paryk eller toupé blev siddende. Af og til røg den ned over øjnene på ham. Det var ret godt.

Og så var der den strålende familie Hansen, som ejede ismejeriet, en meget smuk kone, og manden stor og kraftig. Han hed Morten, og Morten kørte ud med flaskerne og franskbrødet om morgenen, og hun passede forretningen. De havde tre døtre, som også betjente kunderne, og forretningen har ikke været større end en overdimensioneret avis-kiosk. Bagved stod store dritler med smør, og de havde de her træsleve, som man tog af med, dyppede dem i vand og bankede smørret i pergamentpapir, klappede smørret til, skar det af og vejede til, og så var der et pund smør.

Det var et eventyr. Der var iskoldt om vinteren. De havde muffediser på og træskostøvler. Det var altså formidabelt. Der var – og det kan godt være, det lyder romantisk – men man havde fornemmelsen af, at der var sådan et overskud af humør. Altså den dér med, at man syntes det var sjovt at betjene kunderne, og jo bedre kunderne havde det, jo bedre gik forretningen. Og de var der jo fandme fra klokken fire om morgenen til klokken seks om aftenen – og fik hele det dér apparat til at køre. Det var en fest.”

Interviewet bringes med tilladelse fra forfatter og forlag og er et uddrag fra:

Jack Thimm: "Sundbyfolk. Syv amagerkanere fortæller". NordØsten NordOsten Books 2014, 129 sider, ebog, epub, 1.413 KB, ISBN 978-87-91493-17-1.

[Forlaget NordØstens præsentation af "Sundbyfolk"](http://nordosten.dk/sundbyfolk.html) (<http://nordosten.dk/sundbyfolk.html>)

[Køb "Sundbyfolk" til umiddelbar download](https://nordosten.ebog.dk/Sundbyfolk-9788791493171) (<https://nordosten.ebog.dk/Sundbyfolk-9788791493171>)

[Lån "Sundbyfolk"](https://ereolen.dk/ting/object/870970-basis%3A51291484) (<https://ereolen.dk/ting/object/870970-basis%3A51291484>)